Ч. 43 (11.384). Львів, середа 27. лютого 1929. Оплата поштова уплачена готівкою. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41. Друкарні 29-26. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Мировий суддя.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 22. лютого 1929.

I.

В супокійному кварталі Парижа, в новому великому готелі „Юрія V-ого" працюють фінансово-економічні знавці, експерти, над оконечною поладою пляну німецьких сплат репараційного довгу. Чи вийде щось з тієї праці? А як вийде, то чи результат буде справді оконечний, дефінітивний? Імовірно, що щось, якийсь новий плян репарацій і буде принятий, у заміну пляну Доза. Одначе більше ніж сумнівне, чи це буде справді оконечний плян. Союзники обовязані платити свої довги Америці протягом звиш 60 років, тай хотять, щоби німці бодай так само довго платили й їм. Німці проти таких домагань певне будуть боронитися, одначе коли не можна буде інакше, то мабуть приймуть його. Приймуть тай — розпічнуть платити. Будуть платити років кілька, може й кільканацять. Але шістьдесять років?! Правнуки мали би геть аж під кінець XX-го століття платити за те, що їх прадіди 1914—1918 програли війну? Ледви, чи хто цьому повірить. Прийде момент, коли довжникам буде доволі зносити ярмо міліярдових сплат і вони скажуть собі і своїм вірителям: Буде з нас і з вас! І перестануть платити.

Коли таке станеться? Очевидно щойно тоді, коли Німеччина зросте в силу, а противники її послабнуть і поміж собою розсваряться. Таке мусить прийти, бо таке приходило після всіх війн й усіх коаліцій. Нема причини, чому-б воно і після останньої війни так саме не сталося з останньою коаліцією.

Покищо Німеччині прийдеться платити; час працює, як то кажуть, на неї, — вона з кожним роком сильніша; їй треба поспекатися надренської окупації, приладити свою армію до нових відносин і ждати моменту. А тоді — побачимо.

II.

Покищо експерти працюють. Та „експертиза" ця прийняла особливий вигляд: а саме вигляд мирового суду між европейськими вірителями і німецьким довжником. А суддями мировими виступають американці. Вислухавши аргументів обоїх сторін, п. Юнґ і його присяжні видадуть присуд: скільки, як і як довго платити.

Можна сказати, що буде цей присуд комусь милий чи ні, а таки він буде принятий тому, що мирові судді є панами положення. Вони заступають і представляють інтереси тай фінансову й політичну могучість Зединених Держав, які є одночасно вірителями союзників (воєнні довги) і німців (дотеперішні репарації, плачені американськими позичками). Таким чином американці мають деякі резони бути безсторонніми; аджеж обі сторони винні їм гроші. Їх становище дуже кріпке. Небезпечним воно могло би виявитися тільки тоді, якби всі довжники нараз зворохобилися і звязалися в союз. Одначе покищо на це воно не йде, хоч, правда, воно й не зовсім виключене: дехто зпоміж поміркованіших політиків з того боку Атлянтику вже сьогодні побоюється такої можливости і остерігає перед нею американський уряд.

III.

По цьому боці Океану, в Европі, доволі важко усвідомити собі, як справді ставляться американці до справ старого континенту. Утруднює і ускладнює це питання обставина, що Америка вдалася була у війну і що боролася проти Німеччини. Ми схильні булиб думати, що Америка й далі тай, так сказати, з принципу держиться на тому протинімецькому й за-антантському становищі. Добрі знавці американської політики впевняють, що нічого подібного. Ось напр. один з найблескучіший і найкраще освідомлених американських публіцистів, Франк Сімонс, впевняє в останніх днях: що хибувало на волосок, щоб Америка була вступила у війну по стороні Німеччини і проти союзників.

Неймовірна річ, скаже дехто. А проте воно правда, і то правда льогічна й очевидна. Яка є тверда й непохитна доктрина Зединених Держав на випадок міжнародного спору? Доктрина „свободи морей". А доктрина англійська? Доктрина права бльокади. Таке було перед 1914 р., таке осталося й досі.

Вибухає 1914 р. війна. Англія бльокує Німеччину і конфіскує невтральні кораблі, які везуть Німеччині товар. Зединені Держави протестують проти цього, тобто проти перешкод, ставлених їх торговлі. Ці жалоби й протести проти Англії загострюються щораз більше і були би покінчилися виповідженням війни антанті, якби Німеччина на англійську бльокаду не була відповіла безоглядною підводною війною, в якій американці доглянулися, мабуть не без резону, нового нарушення дорогої їм свободи морей, ще небезпечнішого від англійської бльокади.

IV.

Не треба забувати, що 1812 року Зединені Держави видали були війну Англії — якраз з тої самої причини: задля англійської бльокади, спрямованої проти Наполеона та немилої Америці. Тоді Америка так само не заявилася за Наполеоном, як в останній війні вона не була би заявилася за Вільгельмом II. Ріжниця тільки та, що 1812 року Америка не була великою потугою. Її інтервенція не вратувала Наполеона перед розгромом. Не так воно було 1917 року...

Одначе — щоб повернутися до праці експертів: воно не зле знати, на якому степені безсторонности (коли й не байдужности) стоять американські мирові судді, коли вони розсуджують справи між Німеччиною і союзниками, серед яких — не забуваймо — є й головна суперниця сьогоднішньої Америки, Англія.

Натомість ані так байдуже, ані так неприхильно не ставиться Америка до держав Східної Европи — по мірі того, чи і як вони звязані з Евразійським союзом, імперією, що розтягається аж до Тихого Океану тай на ріжних точках своїх границь здатний шахувати британську потугу. А в звязку з тим буде розвиватись таке чи інше становище Америки і до нашої справи.

В. Панейко.

В свічаді парляментариста.

Розмова представника „Варш. Інформації Прасової" з головою Української Парл. Репрезентації д-ром Дм. Левицьким.

У тижневику „Варшавска Інформація Прасова" („Вшистке Стронніцтва"), присвяченому життю політичних партій, головним чином непольських, зустрічаємо розмову з головою Української Парл. Репрезентації й Українського Нац.-Дем. Обєднання д-ром Дмитром Левицьким на біжучі політичні теми.

Запитаний про враження з останнього конгресу Обєднання і відношення партії до поодиноких ідейно-політичних питань, зазначив д-р Дм. Левицький, що настрій на останньому зїзді Обєднання був незвичайно поважний. В поодиноких справах, обговорюваних на зїзді, панувала одноцільність делегатів. Як свідчать ухвалені резолюції, не зайшли ніякі ідейно-політичні чи тактичні зміни. Годиться хіба зазначити, що в резолюціях ясніше висовано відношення до російсько-комуністичних володарів Рад. України, одночасно рішуче заявляючись проти збройної інтервенції чужих держав на Рад. Україні.

До інших українських угрупувань, що стоять на виразній національній плятформі, Обєднання займе прихильне становище. Торкається це головним чином української соц.-радикальної партії й української соц.-демократичної. Відновлення й реорганізацію цеї останньої партії прихильно приняло Обєднання до відома, хоч велике здивування серед українського громадянства викликав намір УСДП залишити українських робітників у спільних професійних організаціях, які — як відомо — є доменою П. П. С. Те пробування під спільним дахом уже перед війною вийшло на некористь українському пролєтаріятові. З соц.-радикалами співпрацює Обєднання на парляментарному терені. Спільна національна плятформа є тією основою, на якій сходяться обі українські партії в соймі. З комуністами Обєднання не має й не може мати нічого спільного. Діяльність українських комунізуючих (в оригіналі мабуть через помилку сказано: комуністичних) партій, а головно Сель-Робу Єдности, що в більшости складається з б. москвофілів, більше шкодить українським соціялістичним партіям, як Обєднанню. Для Обєднання є більш актуальною справа штучного підтримування урядом москвофілізму, що — як виявила історія — веде до політичного русофілізму, а подекуди й комунізму.

Опісля д-р Дмитро Левицький перейшов до загально-парляментарних справ. Він зазначив, що парляменту в Польщі по суті немає. Тимсамим усякі бльоки лівиці чи правиці не мають сутнього значіння. Збльокована польська лівиця, головно ППС, заповідає рішаючу боротьбу за парляментаризм. Однак під теперішню хвилю ані лівиця, ані взагалі ніхто не вірить не лише в побіду, але і в охоту перевести рішаючу боротьбу. В соймі в богатьох випадках Український Клюб голосує з польською лівицею.

Запитаний про становище до бебістичного проєкту зміни конституції, відповів д-р Дм. Левицький, що хоч самою справою зміни конституції Укр. Клюб не займався, то реакційний проєкт Безп. Бльоку українці будуть безоглядно поборювати. Бебістичний проєкт має два головні завдання: нечуване, майже середньовічне підсилення влади голови держави та формальне замкнення уст не-польським народам навіть на парляментарній трибуні. Фактичне замкнення уст представникам не-польських народів уже тепер істнує, проявляючись в тому, що всі промови українських послів конфіскує поліція й прокуратура. Український Клюб боронитиме найбільш демократичних основ конституції, хоч ніхто з українських послів не вірить, що при теперішній системі правління була здійснена конституція у відношенні до українців.

Етатизм, що головним чином обіймає великий промисл, менше цікавить український нарід, який не має великого промислу. Однак із принціпового становища українці є проти етатизму. Зате дуже шкідливою і оберненою проти українців треба вважати державну монополізацію в деяких ділянках хліборобства й кооперативного життя. Доказом того є хоч би синдикат експорту худоби й безрог, державна монополізація асекураційних установ та обезпечення умових робітників.

Теперішнє політичне й господарче положення Польщі є досить складне. На тему закордонної політики бесідник не висловлюється, бо не знає тайн польської закордонної політики. Внутрішню політику визначує непевність. Мало є таких активних польських політиків, які в створених умовинах моглиб передбачувати майбутність навіть один місяць наперед. На підкладі господарчого положення відчувається пригноблення, яке ще поглиблює політична непевність. Важке господарче положення ще більше відчувають українці — як малоземельний нарід. Політика теперішнього правління йде в напрямі погіршення сучасного лихого господарського стану українського населення. Вистане згадати, що з 2 міліярдів 800 мільйонів зол. держ. бюджету відкинено в соймі одну-одиноку позицію 158 тисяч зол., вставлену на ціли „Сільського Господаря" в бюджетовій комісії на внесення польської лівиці. А годиться додати, що праця „Сільського Госпо-

---

Pr. 37/29. Sąd okręgowy karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10. maja 1927. poz. 398 Dziennika Ust. Nr. 45 dokonane dnia 15. lutego 1929 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma „Dilo" Nr. 34 z dnia 15. lutego 1929 z powodu, że zamieszczone w tem czasopiśmie artykuł pt. „Pid praporom nenawysty" zawiera w sobie znamiona występku z § 3 l. uk. h) wydać po myśli przepisu z art. 77 cytow. rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 80 tegoż rozporządzenia.

Lwów, dnia 22. lutego 1929 r.

Hawel.

даря" в ділянці піднесення хліборобства перевищує діяльність аналогічних польських установ, щедро субвенціонованих урядом. У внутрішній політиці дається відчувати сильний гнет у всіх ділянках українського національного життя. Головно відчувається нечувані утиски української преси, про що свідчить хоч би передрук змісту промови пос. Палієва з проурядової „Епоки" в „Ділі" або конфіскати „Свободи". До того ж українські часописи конфіскується аж після видрукування цілого накладу, наражуючи їх на величезні матеріяльні втрати.

Під кінець запитав іще представник „Інфор. Прасової" д-ра Дм. Левицького про його погляд на конфлікт у жидівському клюбі (між пос. Грінбавмом і пос. Райхом). Принціпової ріжниці — сказав п. голова — між напрямом Райха і Грінбавма не бачу. Вони борються за мінімальні права жидівського народу. Ріжниця є у виборі тактики, бо Грінбавм є прихильником боротьби, а Райх — наймитівства. Та на дальшу мету слушність на боці Грінбавма.

На парляментарній арені.

В справі вугля потерпівшим від повені.

Дня 19. лютого 1929 р. відбулося засідання соймової комунікаційної комісії, в якій від Українського Клюбу взяли участь посли М. Струтинський і д-р В. Загайкевич. На денному порядку було обговорення ділових екскурзій цієї комісії, а також реферат посла д-ра Загайкевича в справі його внеску на відписання тарифових оплат за перевіз вугілля, достарченого населенню потерпівшому від повені в р. 1927. Генеза цієї справи така: ведучи ратункову акцію потерпівшим від повені в осени 1927 р. міжміністеріяльний ратунковий комітет та повітові ратункові комітети достарчили вугілля тим, яких мешкання знищила повінь. Всі ратункові середники як бульба, одіж, а також і вугілля були тоді звільнені від залізничої оплати на перевіз. Достава цих артикулів на місце відбувалася під адресою чи то кооперативи, чи „рільничого кулка", громадської зверхности, місцевого пароха або когось з місцевих громадян, які займалися відбором цих річей з залізничої стації та їх розділом. Минув рік і ось міністерство комунікації зажадало через поодинокі стаційні уряди від адресатів звороту тарифової оплати за перевіз вугля, на суму кількасот золотих на кожне село, мотивуючи своє домагання тим, що перевіз вугля не був тоді звільнений від транспортової тарифової оплати, та що воєвідський уряд і повітові ратункові комітети, а за ними і залізниця неслушно не жадали вже тоді оплати за перевіз вугля. Після того всі стаційні управи в окрузі перемиського і ярославського староста подолучували тим, на яких адресу було висилане запомогове вугілля, візвання на заплату коштів транспорту в сумі по кількасот золотих на кожну громаду.

В цій справі пос. д-р Загайкевич зголосив від імени Українського Клюбу внесок з резолюцією, яка домагається від мін-ства комунікації не стягати цих належностей і цілком счеркнути їх. Це внесення було комунікаційною комісією дня 19. лютого 1929 р. по рефераті посла д-ра Загайкевича одноголосно принятє, при чому відпоручник міністерства комунікації заявив, що на підставі цього внесення міністерство покищо вже здержало примусову екзекуцію згаданих платничих наказів.

Години торгування кооперативних крамниць.

Дня 22. ц. м. на соймовій торговельно-промисловій комісії обмірковувано внесок Українського Клюбу про видачу виконавчого розпорядку до декрету Президента про години праці в торговельних підприємствах. Референт посол С. Кузик домагався урегулювання годин праці в кооперативних сільсько-господарських установах в тому напрямку, щоби кооперативні підприємства по селах могли бути відкриті від 1. квітня до 30. вересня до год. 9. вечером. Звернув увагу комісії на практики адміністраційних властей і поліції, які нехтують обовязуючий закон з 22. березня 1928 р., що дозволяє на отворення споживчих крамниць по селах до год. 9-ої, і карають кооперативи, які отворені по 7-ій год. вечером, та жадав, щоби міністерство торгу і промислу та внутрішніх справ видало розпорядок до підвладних собі органів влади, аби вони шанували постанови декрету. — Комісія ухвалила внесення Українського Клюбу — а після засідання комісії референт міністерства торгу і промислу заявив, що міністерство опрацьовує виконавчий розпорядок, на основі якого буде дозволено торговельним підприємствам по селах на отворення сьлепів від год. 5 рано до 11. перед полуднем і від 3 попол. до 9 вечером. Від 1. квітня ц. р. буде виданий обіжник міністерства в цій справі.

СЕНАТ.

Сен. Децикевич про судівництво.

На засіданні сенатської бюджетової комісії 21. ц. м. при розгляді міністерства судівництва, сенатор Децикевич промовляв про відносини в судівництві на українських етнографічних землях у Польщі. Супроти українського населення суди поводяться далеко гостріше, ніж відносно інших громадян. У звязку з листопадовими подіями арештовано цілий ряд осіб української національности, з чого кільканацять студентів перебуває до нині в слідчій вязниці, тимчасом проти польських студентів, які без сумніву доконали діл, що підпадають під карний закон, не розпочато ніяких судово-карних доходжень. Поміж суворістю відносно українських студентів і лагідністю відносно польських, є надто велика диспропорція, яку можна пояснити лише політичним напрямком судівництва. У персональних справах виявляється та саме нерівна мірка. Дістатися українцеві на службу є дуже важко, а на вищих судейських посадах українців постійно поминають.

Радянська Україна.

Новий статут Академії Наук.

Окрема комісія опрацювала новий статут для Української Академії Наук, який вже розглядала і президія Академії. Президент ВУАН акад. Заболотний висловився про новий статут перед представниками радянської преси більше менше так: Новий статут вводиться тому, щоби направити помилки старого академічного статуту, які доводили до таких неприємних випадків, як ті, що мали місце в Академії перед і по останніх виборах нової академічної управи (справа Кримського, Єфремова). Комісія зложила статут так, щоби Академія мала змогу наладнати тісніший звязок між нею і життєвими потребами населення. Нові кандидатури академиків будуть на основі нового статуту намічувати насамперід спеціялісти з уваги на наукові кваліфікації кандидатів і на громадську їх працю, а затверджувати їх будуть загальні збори членів Академії. Попри те передбачує статут ще й прилюдне обговорювання поодиноких кандидатур на академиків на громадських зборах. З наведеного виходилоб, що новий статут Академії аж занадто змодернізований і що немалий голос у справах оцінки наукових та громадських даних поодиноких кандидатів на академиків матиме вулиця. Самозрозуміло, що це не зможе мати доброго впливу на науку.

Всеукраїнський Інститут радянського будівництва.

В Харкові йдуть підготовчі праці для заснування окремого інституту радянського будівництва. Досі є тільки один такий інститут на всій території Радянського Союзу, а саме при ЦВК-теті СРСР у Москві. Одначе він у своїй праці не звертав уваги на окремішности життя й обставин на Україні і тому саме в Харкові приступають тепер до заснування анальогічного інституту при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті. Інститут має мати характер науково-дослідної установи над дослідом і практикою радянського будівництва. Новий інститут буде працювати у близькому звязку з всесоюзним інститутом у Москві, з комуністичною Академією в Москві та з харківським інститутом марксизму-ленінізму. На чолі інституту буде стояти окрема президія і загальні збори дійсних його членів. Він матиме чотири секції: 1) вивчування процесів будівництва радянської державности на Україні; 2) будівництва рад. влади на місцях; 3) актуальних проблем рад. будівництва і 4) наукової-раціоналізації „управління", тобто державної адміністрації.

Присилайте негайно колядку та списки громад і гуртків, що колядували на „Рідну Школу", щоби втягнути їх у загальний список повітів і громад, який ладить до друку Головна Управа „Рідної Школи" у Львові, Ринок ч. 10.

Д-Р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ.

Наші завдання у протиалькогольній боротьбі.

(Реферат, виголошений з ініціятиви освітньої секції „Союзу Українок".)

(Докінчення.)

В самих коршмах заводять Ґотембурську систему. Назва ця походить від шведського міста Ґотембурґ, яке перше її завело. Коли продавцем алькоголю є власник шинку, в його інтересі є якнайбільша розпродажа, без огляду на стан та рід своїх покупців. Ґотембурська система віддає коршми в заряд окремих уміркованих товариств, які установляють продавцеви свого урядовця. Його обовязує низка правил та заказів, напр.: не вільно продавати алькоголю вже підпитим, дітям та недорісткам, примус держати дешеві напої безалькогольні та їжу. Вони ведуть книги кількости і якости проданих напитків. Цю систему приноровлено з користю в Швеції, Німеччині та в деяких кантонах Швайцарії.

Продажу алькоголю до домів нормує система Братта, яка вводить „горівчану книжку", на котру можна видати тільки невелику кількість напитків і то тільки людям, знаним з тверезости.

Всі ці засоби та системи боротьби не є ідеальними та рішучими. Вони в найліпшому разі обмежують кількість, але не хоронять людства від уживання алькоголю. Вони є тільки етапами в боротьбі, є підготовкою до введення протиалькогольних законів. Тільки такі закони є успішні та ведуть до мети: оздоровлення людства з численних хвороб, піднесення з морального та матеріяльного занепаду.

Коли була мова про американський протиалькогольний рух, я підчеркнула доцільність та значіння загального прогібіційного закону. Його можуть ухвалити кермуючі державні чинники, та довго ще доведеться нам цього дожидати. Все таки дожидання це не повинно бути бездільне; в руках народів право самим рішати про себе і для себе: є це закон льокальної опції. Значить: громадська власть сама або на підставі загального голосування може видати у себе заказ продажі алькоголю і тим самим знести коршми. Можна сказати, що це навіть доцільніша метода боротьби, ніж загальний, згори накинений, прогібіційний закон. Тут нарід сам висказує свою волю, проганяє коршми та береже ненарушимости свого рішення. Всі держави працюють під цю хвилю над підготовкою народів до переведення льокальної опції.

Щож робимо ми? Чи є у нас які змагання й товариства та системи? Які наші завдання?

Широкий загал нашого народу пив і пє на загал поміркованo. Все таки у нас слідно всі наслідки вживання цеї отрути і ми рішучо не уступаємо в злі іншим народам. Зате в протиалькогольній боротьбі ми мабуть чи не найслабші, наймолодші. Свідомість шкідливости алькоголю мало поширена серед інтеліґентів, ще менше серед робітників; познаки кращого є тільки на селі. До боротьби станули у нас тільки одиниці. Наше передвоєнне товариство „Відродження" не виявляє ні сліду життя. В Рогатині засновано по війні т-во „Відродження" та видавництво „Ми молоді", де найшовся гурток людей, що станув до нерівної боротьби. Тут і там декілька свідомих одиниць, тут і там спроба заложити протиалькогольний гурток, один-два голоси в пресі й читальні — от і все.

Та ні, не все! Ми таки стрепенулися та станули в ряди борців за добро, за піднесення нас самих. Ми будемо всіми силами поборювати темноту та несвідомість, будемо шанувати гріш, будувати школи, доми, фабрики, підмоджувати має вплив та змогу, заложить сам або поможе другому до заснування безалькогольних гостинниць, розведе пропаґанду проти шинків, проти продажі алькоголю в кооперативах та крамницях. Дома заведемо протиалькогольні наші культурні й господарські установи. Хто курси „Рідної Школи", приступимо до т-ва „Відродження", живим прикладом і словом будемо зєднувати протиалькогольні часописи, читати й ширити відповідну літературу. Набудемо самі освіти та знання і понесемо їх низам, будемо вчити села про потребу й вагу скасувати коршми.

Мир, жінки, проженемо з наших домів ворога, станемо в ряди наших сестер, що по всіх країнах дуже успішно борються з алькоголізмом. Наші змагання освідомлять нарід. Тоді він зазою приступить до голосування і сам добровільно скористає з протиалькогольного закону, виданого в Польщі 23. квітня 1920 р. На підставі цього закону громади можуть ухвалити заказ продажі алькоголю на своїх територіях. Така ухвала повинна запасти шляхом загального голосування на підставі останніх виборчих лист до сойму та перейти більшістю голосів. Якщо більшість громад (2/3 загального числа), що входять в обсяг повіту, ухвалить заказ, тоді повітова комунальна влада розширить цей заказ на цілий повіт. Повіт за повітом — і скинемо з себе ярмо, що нищить наші духові й фізичні сили, що руйнує наш добробут та робить нас ще більшими рабами, ніж ми є зласки інших народів.

Ця плебіcцитова секція у нас вже зачалася. Вже й маємо кільканацять громад, що звільнилися від коршем, а між ними така велика громада як Жабє. Не пропадають тяжкі змагання одиниць. Їх зусилля і їх працю оцінить ціла нація.

„Царський" відступ.

„Цар" Кирило проти незалежности і парляментаризму.

Недавно подали ми за російською еміґрантською пресою національну програму „царя" Кирила, заховану в спеціяльному протоколі комітету „Франс-Оріян". Очевидно, „царська" національна програма, навіть в „захоплюючому" тексті комітету „Франс-Оріян", є лише гірчицею по обіді і хіба може бути причинком до спізнених еміґрантських настроїв. Однак і ця безвартна програма викликала велике заворушення в „царському" окруженні, чого доказом спростування Г. Ґрафа, начальника „царської" канцелярії.

Спростування признає, що вел. кн. Кирило Володимирович вясував в комітеті „Франс-Оріян" свої погляди про устрій будучої Росії, однак, у відношенні до народностей, що заселюють Росію він сказав, що признає їх *право на самовизначення в розумінні внутрішньої самоуправи, а зовсім не „незалежности"*, себ-то відділення від Росії, яке перш усього булоб некорисним для тих народностей".

Щож торкається управи державою, то „цар" підтвердив, що він „уважає конечним допущення всього населення Росії до справжньої управи" в ній, але та участь ніяким чином *не повинна вилитися у форми західно-европейського парляментаризму*".

Ну, й справді, чиж не може зворушити те „царське" піклування „народностями Росії"?

З Українського Наукового Інституту в Берліні.

Заходами Українського Наукового Інституту в Берліні відбувся дня 22. лютого ц. р. на берлінському університеті прилюдний німецький виклад проф. Д. Антоновича на тему: „Найважніші періоди розвитку українського театру". В підставу викладу лягли наукові досліди проф. Антоновича над історією українського театру. Як відомо книжка проф. Антоновича видана в Празі п. з. „Історія українського театру" була занзначена „Комітетом для інтелектуальної співпраці" при Лізі Націй у річнім списку найцікавіших праць з европейської видавничої продукції в р. 1926. Цілий виклад уложено вже зі самого початку виразно в площину його специфічно українського національного значіння, хоч разом з тим скрізь підчеркнуто впливи спорідження і подібности українського театру з народніми театрами та взагалі з народнім драматичним мистецтвом інших націй, особливож західних. Головна мета викладу була в підкресленні цього великого значіння українського театру, яке висловилось поперше у відношенні до збереження українських культурно-світоглядових вартостей, а подруге у відношенні до розбуджування та підбудови української національної свідомости в 19. ст., як необхідної доби для підбудови сучасної української політичної свідомости. Особливе зацікавлення розбудив ще розгляд усталених правил і структури старих українських інтермедій та інтерлюдій, що сягають своїми елементами єдности, часу і місця далеко в історичну глибину та виводяться генетично від структури грецького театру. Щойно з модернізацією правил драматичного мистецтва (Лессінґ) починається переоформлення українського театру в модерний театр, спочатку етнографічно-фолькльорного характеру (Котляревський), а потім у сучасний модерний театр в повному цього слова значінні. В часі реферату подано короткими штрихами імена й твори цілого ряду визначних історичних українських драматичних авторів і артистів.

(З. П.)

По широкому світі.

В анґлійськім кабінеті вирнула мала кріза у звязку з питанням про признання відшкодування ірляндцям, які підчас громадянської війни зазнали втрат, обороняючи англ. династію. Деякі члени кабінету протестували проти занадто низького відшкодування.

До Москви приїхав американський спеціяліст від господарських справ Тома Кемпбел, що буде фаховим дорадником радянського уряду.

У Мельбурні (Австралія) на тлі деревного страйку прийшло до бунту робітників, які напали на одну фабрику і побили працюючих.

„Ню-Йорк Геральд" повідомляє, що генеральним прокуратором у кабінеті Гувера буде сенатор Борах.

Із Кабула евакуовані всі французькі підданці.

Між румунським премієром і представниками жидів ідуть переговори про утворення нового департаменту жидівських справ.

З еміґраційних справ.

Еміґрація до Німеччини.

В січні цього року зголосила Німеччина запотребування на 63 тисячів робітників і робітниць в Польщі. Мають вони виїхати від березня до квітня цього року. Це запотребування поділено на кілька воєвідств, а між іншими приділено на львівське воєвідство 4.200 місць, а саме: Яворів 200, Рава Руська 200, Любачів 200, Ярослав 500, Самбір 200, Ланцут 300, Переворск 100, Тарнобжеґ 900, Ряшів 300, Ніско 400 і Кольбушова 90; на станиславівське воєвідство 2.400 місць, а саме: Калуш 500, Долина 300, Станиславів 500, Стрий 300, Жидачів 500 і Товмач 300. Запотребування на травень і червень буде оголошене пізніше.

З воєвідства тернопільського і з повітів львівського та станиславівського воєвідства, які не одержали приділу, могтимуть їхати лише ті, котрі вже минулого року були на роботах при ріллі в Німеччині й ті, які одержать контракти від давніх німецьких роботодавців. Такі контракти мусять висилати німецькі роботодавці через німецьку Робітничу Централю в Берліні до Урядів Посередництва Праці, до яких обсягу належать повіти тих робітників, що дістали контракт. Такий контракт по одержанні доручує Державний Уряд Посередництва Праці робітникові.

Хто дістав би контракт безпосередньо до рук, мусить знати, що такий контракт неважний і він на цей контракт не поїде.

Громадські уряди в повітах, для яких призвано якесь число еміґрантів, мають про це публично оголосити. Кожний, хто хоче виїхати, має записатися в громадському уряді й одержати від війта чергове число, під яким його зареєстровано.

Після переведення реєстрації, мається оголосити речинці рекрутації. Цю рекрутацію будуть переводити Державні Уряди Посередництва Праці в присутности делеґатів Німецької Робітничої Централі. При цьому кандидати будуть піддані лікарським оглядинам. Зарекрутовані робітники і робітниці мусять підписати контракт праці. Законтрактовані робітники одержать по кількох днях зі свого староства пашпорти і в означених днях відїдуть до Німеччини. Першенство до виїзду мають ті робітники, які в попередніх роках працювали вже в Німеччині, потім безземельні робітники і малоземельні взагалі. Доказом, що хтось минулого року працював у Німеччині, служить леґітимаційна карта Німецької Робітничої Централі. Уряди громадські мають обовязок по правді подавати маєтковий стан бажаючих виїхати, так, щоб допраці в Німеччині пішли найбідніші.

Ці контракти, які одержали робітники від давніх німецьких працьодавців, мусять бути зареєстровані і провірені в Державних Урядах Посередництва Праці.

Зарекрутовані до праці в Німеччині робітники й робітниці одержать при комісії робітничі леґітимації і на підставі цих леґітимацій при транспортах мають право до половини залізничого білєту на польських залізницях, з місця замешкання до німецької граничної стації.

Виїзд до Канади.

Реєстрація рільних робітників і служниць до Канади вже є майже на укінченні, одначе з цієї причини, що з призначеного континґенту на воєвідства: львівське, тернопільське і станиславівське — є ще около 500 невикористаних місць, є надія, що Еміґраційний Уряд у Варшаві зарядить додаткову реєстрацію у всіх трьох воєвідствах, для виповнення вільних місць. Місця ці тому дотепер не виповнені, бо богатьох з тих, що їх зареєстровано, корабельні лікарі признали нездібними до їзди. Уряди Посередництва Праці приймають тепер лише реєстраційні подання, які треба вислати поштою за рецепісом, щоб подання не пропали в дорозі. На випадок отворення додаткової реєстрації кожний буде повідомлений своїм Урядом Посередництва Праці, в котрому дні має зголоситися до реєстрації і які має привезти зі собою документи.

Обмеження еміґрації до Канади.

Міністр іміґрації Роберт Форк в переїзді через Вінніпеґ на зїзд зединених фармерів Манітоби заповів дня 7. січня, що іміґрація із середньої Европи буде вже обмежена цього року. Він сказав, що уряд числиться з тим, що публична опінія в Канаді є проти допускання великого проценту іміґрантів з країн середньої Европи. З цієї причини цього року зменшив канадійський уряд число малорільних робітників і служниць, які виїдуть в тім році з Польщі до Канади. Є мало виглядів на підвисшення цього числа в цьому році.

Добро „Просвіти" — це добро цілого народу, а зокрема кожного з нас.

На міжнародні теми.

ТЕОРЕТИЧНІ МІРКУВАННЯ Й ФАКТИ.

Берлін, 23. II. 1929.

1. Система політики.

Орґанічне розуміння сучасних світових політичних подій є постулятом хвилі. Спеціяльно в питаннях зовнішньої політики треба завжди мати перед очима розгорнену карту земського ґльобу, бо з повною слушністю можна твердити, що нічого такого не діється в нашу добу в Мексіко, що не малоб більше чи менше виразних звязків з політичним розвитком Китаю і нічого такого не стається нині в Римі, що не впливалоб посередньо так чи інакше, в більшій чи меншій мірі на наші політичні справи. Політика стала нині орґанічною єдністю і то єдністю в ґльобальних розмірах. У всіх сучасних політичних явищах є свій звязок і взаїмозалежність — в своїй сумі це робить орґанічну *суцільну політичну систему*. Хоч як на перший погляд не повязані всі вісти, які нам щоденно приносить політ. преса, хоч як на перший погляд не мають вони зі собою нічого спільного, то всеж, вони є тільки дрібними камінчиками в *одній* великій мозаїці, що на ній в цілости зарисовуються напрямки й тенденції сучасного розвитку світа. Тільки зі знання, і з глибокого проникання в суцільність даної системи можна будувати шляхи якоїсь доцільної окремішньої зовнішньої політики.

Коли прослідити явища і політичні події тільки останніх трьох тижнів, то звалиться на нас ціла юрба фактів. Назватиб побіжно хоч би найважніші: Слідкуємо передовсім за розвитком дебат в америк. сенаті над ратифікацією пакту Келльоґа та за законопроєктом про великі америк. морські збросння. З черги розвивається перед нами траґікомічна афґаністанська королівсько-реформаторська фільма. Довідуємось, що Болдуін почав британську виборчу кампанію, що німецький уряд має турботи з мілітарними орґанізаціями німецької націоналістичної молоді, що французький уряд є весь час в стані постійної, хоч і скриваної кризи. Довідуємось далі про відкриття репараційної конференції, обчислюємо політичні можливости, звязані з бездоговірним станом поміж Італією та Югославією. Слідкуємо за турботами і кризами нанкінського уряду, ждемо зі зацікавленням як польський закорд. уряд виважеться з келльоґівської офензиви Літвінова. Потім приходить мілітарна револьта в Еспанії, потім велика пресова „бомба": Троцького прогнано з С. Р. С. Р. Болгарія вже цілковито втягнена в курс італійської політики, уступив шеф литовського ген. штабу Плехавіцюс, дотеперішня мілітарна опора диктатури Вальдемараса. Довідуємось далі про затушовану крізу німецького уряду, криваві заворушення в Бомбаю, кабінетні турботи нового президента Гувера, воєнні почини Ібн-Сауда в Арабії, потім нова велика „бомба" і разом з тим, справжній пир для журналістів „історичного авторакменту": відбулося замирення поміж Ватиканом і Квіриналом.

Цей реєстр політичних подій можнаб продовжувати ще далі, цілими стовпцями.

2. Завдання публіциста.

Орґанічний звязок у всіх тих явищах, що завершується в суцільній системі? В чому він? Де починається червона нитка, що звязує все те в одну цілість і що найважніше: куди вона веде? Саме тут починається велике завдання політичної публіцистики.

Є два типи публіцистики. Передовсім та публіцистика, що реєструє голі факти, усталює їх точний хід і генетику. Але є й друга публіцистика, яка факти інтерпретує, ставить їх у взаїмний звязок, іструвавши цього звязку, доказує і на підставі певного ряду подій старається висувати проґнози на будуче. Оскільки легким є завдання цього першого типу публіциста, остільки трудним є завдання інтерпретатора. Тимчасом тільки він є цінний для певної, свідомо кермованої політичної роботи. Він не може *накидати* змислу подіям, він повинен змисл подій відчути таким, яким він в дійсности є і щойно тоді припоровлювати і управильнювати в міру до цього систему власних політичних бажань. Уся його робота зводиться ось так до того, щоби виявляти й освідомлювати якісь політичні події в допомогу чинній політиці своєї держави чи нації. Щойно з цеї вихідної точки можна вловити оту червону нит-

ку політичної генетики, що пронизує цілу дану систему. Так на першому плині стоїть для публіциста-інтерпретатора обєктивна *точка оцінки.*

3. Точка зовнішньо-політичної оцінки.

Вона може бути в нашому випадку тільки одна: здійснення нашого національного ідеалу і усі основні, звязані з нею можливости, які до цього здійснення моглиб довести. Щойно з тих аспектів починають усі події, які заєдно творяться в політичнім світі, набірати для нас ваги і значіння. Без такої точки оцінки, всякі зовнішньополітичні міркування є чистим і врештою зовсім зайвим словословієм. Зовнішньополітична публіцистика починає у нас мати свою ціль, коли бачити її з такої точки погляду. І тільки в цьому випадку, усі в попередньому вичислені політичні факти набірають життя, починають зацікавлювати, будять навіть місцями сильний неспокій чи радість. Питання треба ставити так: оскільки вони прихильні, оскільки противні нашій справі?

4. Англьо-американська контроверза

В тих перспективах на перше місце вибивається для нас проблема загострених англьо-британських відносин. Це тому, що саме в тієї точки виловюється максімум можливостей для активізації нашої справи в рямцях нової великої війни. Коли ту можливість ставлю на перше місце, то не тому, що тільки нова велика війна *може поставити українську справу на весь її ріст*, може витворити обставини для її повного вирішення, в тойчас, коли — скажім — евент. переворот в С. Р. С. Р. навіть при корисній для нас висліді, тієї проблеми в цілости не вирішить. І саме у проблемі Англія—Америка лежать нині найбільші потенціяльні можливости для такої нової війни. Розуміється, вона не буде нині, ні завтра. Тим неменьше, нам слід звертати на ту точку найбільше уваги. Та контроверза, що мусілаб у випадку вбройного конфлікту кинути на себе цілі континенти, — бо нині льокальна війна вже ціле не можлива — лежить, як сказав би німець **im Zuge der Geschichte**". Беручи справу історично:

Сполучені Держави нанесли британській імперії пять непомірно важких політичних ударів. Поперше: встановлюючи свою державність, американці вперше розірвали ідею політичної єдности англьосаської раси. Подруге: осадовлюючись політично і мілітарно на помості Антилів, американці відтяли Англію від середнеамериканського простору, отже від Панами і доступу до Пацифіку від заходу. Потрете: політичні наслідки доктрини Монро витіснили британців майже цілковито з Південної Америки. Почетверте: внаслідок великої війни американці опанували майже цілковито Пацифік (Вашингтонська Конференція 1922 р.) підважуючи британців в Австралії, в Індонезійському просторі і в Китаю. Попяте: Америка пробиває в новіших часах політично та мілітарно індонезійський простір й осадовляється щораз міцніше в передндаійських просторах в Персії, в Арабії і в Єгипті передовсім. Зокремаж нафтова і фінансова політика на тому просторі є найкращим показчиком цього змагання.

Тільки з такого становища можна зрозуміти все те, що реєструє хроніст: Англія заключає договір з Францією. У відповідь на те Америка насамперід проводить пакт Келльоґа, а потім приймає закон про будову 15 тяжких кружляків і то на протязі трьох років. Потім Англія старається втягнути в свою комбінацію соколиницький комплекс Італії (дивись: Люґано). У відповідь на те помічуємо сильне зближення Америки до С. Р. С. Р. Поволі, цілком поволі розвивається ціла справа, заточує щораз ширші круги, перекидається на Европу і С. Р. С. Р. а в ній, як один із богатьох її складників виринає теж наша справа.

5. Зовнішньо-політична сторінка римського мира.

І далі: деб не заторкнути явища нинішньої великої політики, вони через свою органічну звязаність, втягають і нас у свій ритм. Коли справу папсько-римського замирення нині скрізь трактується в площині історизму, то тим більше має вона свій зимсл і в розвитку політичної будучности. Що спонукало папу до договору? Ганс Церер, зовнішньополітичний референт в берлінської „Vossische Zeitung" слушно каже, що політика Курії, звикла до розмірів двох тисяч літ, мусить бути міряна **sub speciae aeternitatis.** Але за те Квірінал, отже Мусоліні має перед очима цілком вловимі цілі. Цей конкордат треба розглядати перш за все з погляду франко-італійської контроверзи. Коли вже й мовчати про те, що „визволення папи", приводить внутрішньо-політично до санкції фашизму з боку цілої всесвітньої католицької потуги, то разом з тим закінчення війни поміж папою і італійською державою, вибиває французів з їх дотеперішньої позиції „політичного оборонця папи і католицизму". Це має перш за все ті зовнішньополітичні наслідки, що італійські духовні ордени щораз міцніше вибивають французів з їх передндаійських позицій, отих клітин, розкиданих скрізь від Сирії аж до Абісинії, що на них в першу чергу спиралась міць західньоевропейського, особливож французького панування.

Це зрозумів Поанкаре і тому кинувсь ратувати загрожені позиції, приймаючи закон про реституцію французьких орденів. Але з цього почалась і протовжується криза його кабінету. Разом з тим, Мусоліні звязує ще в отій точці свою ревізіоністичну політику з ближчим орієнтом і тут знова цілий розвиток стикається зі справою українською. Ми вже раніше вказували на споріднення української справи з політичною проблематикою ближного орієнту. Політика Італії, спрямована проти системи французького панування в Европі і на ближчому орієнті дивно добре сходиться з повстанням Ібн-Саудових вагабітів, а з відтіля — нині ще покищо *потенціяльно* і з визвольницькою проблематикою української справи.

Зенон Пеленський.

Дивогляди.

Хто кому чого бажає.

Львівський „Русскій Голос" найшов нагоду забрати голос у преважній міжнародній справі при якій важиться слава російського імені. 7-го ц. м. вибрали в Парижі росіяни свою представницю до міжнародного конкурсу краси. „Русскій Голос" заявляє: „Зовнішні дані „міс Росії" також (!!) дають їй повне право на представництво на всесвітнім конкурсі краси. Редакція нашої ґазети пересилає щирі побажання гідній представниці російської жінки. Нехай живе „міс Росія"! Довідавшись про таку моральну піддержку 18-літня Ірина Левицька напевне почервоніє і від цього стане ще гарніша.

Велике в малім.

Нехай наші читачі не гадають, що ми стежимо злобно лише за іншими часописами, а не бачимо дивоглядів під власним носом. У вчорашнім звіті п. з. „Українське народне віче в справі львівського самоврядування" присланім до нашої редакції, находимо пропущений через недогляд такий дивогляд: „В неділю 24. лютого ц. р. відбулося в **малій** салі ім. Лисенка **велике** народне віче...".

Антимілітаристи з принципу.

Французька комуністична партія взяла під свій патронат 1-у дивізію червоних проскурівських козаків. У паризькім її органі „Юманіте" видрукований текст телеграми висланий до Проскурова з нагоди 11-ліття оснування червоної армії.

Мін. Міронеску в Варшаві.

В понеділок мін. Мінореску відвідав мін. Залєського та мін. військових справ у Бельведері марш. Пілсудського. В полудне зложив вінець на могилі Незнаного Вояка. Опісля відвідав прем. Бартеля, потім було снідання в президії ради міністрів. Пополудні мін. Залеський ревізитував мін. Мінореску в ромун. посольстві. В год. 5.30 мін. Мінореску приняв през. Мосціцький у замку. Мін. Мінореску вручив президентові ланцюх Керлового ордеру. Вечером на обіді, уладженім мін. Залеським, були мін. Мінореску, марш. Дашинський, віцемарш. сойму Четвертинський, голова комісії закорд. справ сенату Любомірський, амб. Хлаповський, польський пос. у Букарешті Шембек, ром. посол у Варшаві Давіла з цілим персоналом ром. посольства, особи, що товаришили мін. Мінореску та вищі урядовці мін-ства закорд. справ.

—o—

Візита мін. Міронеску і справа нац. меншостей.

Півуряд. букарештенська „Ля Націон Румен" обговорюючи гостину мін. Мінореску у Варшаві, пише м. і., що евр. преса певно лучитиме її з недалекою женевською сесією Л. Н., на якій ромунський представник має заявитися в справі меншостей. В цій справі, в якій Ромунія заінтересована як суддя і як сторона, висувала вона недавно свій погляд. Ром. уряд гадає, що гарантії, признані меншостям у трактатах, є вистарчаючі та що цю справу можна лекше розвязати в порозумінні між менш. угрупуваннями та державами, ніж закорд. інтервенцією, яка легко може вразити поодинокі держави або довести до пробудження претенсій, що противляться справі охорони нац. інтересів.

—o—

Резолюція ППС в справі проєкту ББ.

Нач. рада ППС оголосила резолюцію, ухвалену 24. лютого в звязи з проєктом ББ зміни конституції. Резолюція називає проект замахом на права народу, заміною дем.-парл. устрою на устрій, опертий на самовладність цивільної і військової бюрократії. Нач. рада стверджує, що польський робітничий світ приймає кинений йому визов, а нач. рада взиває роб. маси відперти реакційний замах.

—o—

Арештування за фальшування свідоцтв Касі Хорих.

Дня 25. лютого повідомили львівський слідчий виділ про мальверзації в Касі Хорих при вул. Браєрівській. Ствердили, що гурток фальшівників виставляв сфінґовані свідоцтва недуги членам Каси Хорих, на основі яких діставали гроші. Загалом вибрали так 2.000 зол. Як виновників арештували моторового львівських трамваїв Куровського й Прайса. Куровський уживав фальшивих печаток і друків. Підчас арештування забрали в арештованих богато обтяжуючого матеріялу. Ведуть слідство.

—o—

Вовки біля Львова.

В ночі на 25. лютого появилося в Рясні Польській стадо вовків і облягло тамошню лісничівку львівського маґістрату, в якій живе побережник Чопан. Побережник стріляв до вовків, але щойно як на подвірі розпалили вогонь, вовки забралися до бруховицьких лісів.

—o—

Арештування на Волині.

Поліція переводила 24. лютого в Ковлі ліквідацію пов. комітету комун. партії Зах. України. Взагалі в повіті арештували більше як 60 людей, переважно українців, яким закидають комунізм. Слідство веде на місці начальник виділу безпеки Керн і нач. воєвідського виділу слідч. поліції ком. Недзялковський.

—o—

Дипльомати втікають із Кабулу.

З Пешавару повідомляють, що всі члени французького, італійського та кількох членів англійського посольства в Кабулі приїхало до Пешавару. До Кабулу приїхав літаком ґен. німецький консуль фон Плесен, щоби обняти керовництво німецького посольства в заступстві хорого посла Файґеля. Новий консуль має порозумітися з теперішньою владою Кабулу в справі виїзду тих 8 нім. горожан, яким Ґабібула заборонив був покинути Кабул.

—o—

Димісія Бухаріна.

Аґ. Всх. повідомляє з Москви: Голова Комінтерну і нач. ред. „Правди" Бухарін зголосив у Політбюрі просьбу, щоби його звільнили від обовязків керовника більшовицького органу. Димісію постановили приняти.

—o—

Що каже Троцький?

Аґ. Всх. повідомляє з Царгорода, нібито Троцький сказав представникам преси, що гадає, що мусітиме жити за кордоном найвище два роки. СРСР буде тереном небувалих вн.-політ. подій, а обставини так зложаться, що Троцького покличуть назад до СРСР.

—o—

Італійський король—цісарем!

У римських фашистівських колах збирають масово підписи на петицію до Мусолінія, щоби намовив короля Віктора Емануеля, аби приняв титул цісаря італійсько-римської імперії.

—o—

Більш. революція в Кантоні.

Льондонські часописи повідомляють, що в давнішій столиці Китаю Кантоні вибухла революція більшовицького характеру. Робітники демонструють по вулицях, грабують крамниці і приватні доми. Всі консуляти позачинювані, персонал забарикадувався в середині. Урядові війська не могли досі оволодіти положення.

—o—

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8·88·00—8·88·50, канадійський долар 8·82·00—8·82·50, чеська корона 0·26·40—0·26·70, австрійський шілінг 1·25·00—1·25·50, румунська лея 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·50—0·34·80, швайцарський франк 1·71·33—1·71·50, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 17·50—18·5[illegible].

Золото: 20 корон 36·[illegible]0·00—36·70·[illegible]0, 20 франків 33·75·00—34·[illegible]0·00, 20 німецьких марок 41·70·00—42·00·00, 10 російських рублів 36·50·00—4[illegible]·70·00.

Срібло: Австрійська корона 0·68·00—0·69·50, 5 австрійських корон 3·50·00—3·60·00, австрійський фльорен 1·75·00—1·80·00, російський рубель 2·95·00—3·05·00, копійки за рубель 1·45·00—1·50·00.

Відгуки дня.

Завіяний потяг.

Потяг виїхав з двогодинним опізненням з Підзамча. Що він робив через ці дві години на Головнім Двірці — цього здається ніхто доклад-но не знає. Може не було вагонів, може торовик не мав гальми, може машиніст мав хрестини — хто там знає.

Але по війні люди до ріжного вже привикли, то й таке опізнення не робить на нікого вражіння. Опріч фіри проклять, які вже також на нікого вражіння не роблять, подорожні спокійно втиснулися до вагонів, розмістили клунки на плечах, а себе на мозолях і колінах сусідів, і потяг рушив.

Рушив у темну даль завіяних піль, непевний кожного кроку, як сліпець на львівськім тротуарі.

Наш вагон був від долу до гори забитий людьми і клунками, а решту вільного місця виповнювала східно-галицька атмосфера. Вагон обережно посувався за паровиком, раз-у-раз спиняючись, коли приходилось брати більшу перешкоду: горбок, рівчак чи ямку. Збита лямпа блимала прислїпкуватим оком, оси пищали як львівська прімадонна, а підльвівські молочниці додавали собі і другим відваги.

— Дай, Боже, — зітхала одна — щоб ми минули скрут коло Підборець.

— Пані Юзефова, не згадуйте про скрут, бо ще вречете.

— Вречу не вречу, але то таки правда.

— Що то за скрут такий? — інформувався якийсь народній учитель (баранкова шапка, пальто і чоботи).

— Скрут?! Бодай їх світ не знав з таким скрутом. Там все завіває.

По такім точнім поясненні свинар (груба палка, куртка, „прічези" і червоне, товсте лице) почав хухати на шибу і дивився крізь дірку на двір.

Потяг доїзджав до нещасного скруту і цілий ваґон завмер у тріvожнім ожиданні.

— Стане, не стане, стане, не стане — бив у пальці якийсь старший пан у цвікері.

Здається вийшло, що стане, бо під колесами потягу засквачало, загуркотіло і потяг спинився.

— А що? Я не казала?! — обізвалася молочниця.

— Ет! треба було викликувати вовка з ліса! — промовила друга.

Свинар подивився крізь розхухану дірку і авторитативно заявив:

— Станув, як свиня! І не скоро рушить.

— Рушить, рушить! — обурився в імени залізниці якийсь возьний з маґістрату (рогата шапка і шляхетський вус).

— Рушилоб їх сумління! — закляла молочниця. — Гроші беруть, службу редукують, а сніг писком не відгорнеш.

— А могли би. Нівроку писки... Зачіпи котрого, то як розпустить, хоч тікай!

— Но, но, най пані свого занадто не розпускає — знову обрушився возьний.

— А вам може прикро? — запитав свинар і прижмурив око.

Возьний поправив урядову шапку, підкрутив енергічно вус і... стих.

А потяг стояв і стояв.

Спершу трубів, потім свистав, в вкінці нахав на амбіцію і примкнувши очі завмер. Вітер кидав на нього оберемками снігу і мало-помало зарівнував і його і залізничий шлях.

Коли минула година, маґістратський возьний знову забрав голос:

— Ручу, що вже їде поміч зі Львова. Адже недалеко: десять кільометрів.

І справді.

За пять годин прийшла машина зі Львова, а по годині вернула собі назад.

Через пять годин подорожні трохи кляли, трохи потішали себе. Далі стихли і хиталися дрімаючи.

А коли за вісім годин наїхав другий потяг і казали пересістися до нього, возьний не забув узяти відповідальні чинники в оборону:

— Я казав, що поміч мусить прийти. Шляк би то все трафив.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **На залізницях знову гірше.** Сніги останніх днів знову погіршили залізничу комунікацію. Праця над прочищенням шляхів посувається дуже пиняво, а здебільша йде напрожне. На кажевицькій лінії деякі її відрізки зовсім засипані. 23-го застрягли в снігах у ночі 3 вантажні поїзди і один особовий. На лінії Данціг ситуація тяжка: там застрягли три особові поїзди. На лінії Вильно — заметіль. На львівській поїзди приходять зі спізненням, якого не можна передбачити.

— **На чий млин вода?** Нас повідомляють з провінції, що анонімні одиниці прибивають на двері місцевої церкви список „неблагонадійних" українців, в цім числі учителів і учеників, які брали участь у шкільній забаві. У даному випадкові ні учителі тут ні при чому, бо вони з уряду сповняють обовязки дижурних на шкільній забаві, а учні користають з таких товариських забав, де вчаться товариських форм. Становище наших учителів і нашої молоді, ще й не в своїй школі нині дуже важке. Коли-ж свої земляки з приводу якихнебудь формальних дрібниць починають ще проти своїх виступати і „викидати" їх поза рямці громадянства, тоді атмосфера праці стає нестерпна.

— **Невірна звістка.** Передучора передала львівська преса звістку про арештування за зловживання при продажі вугілля п. Калитяка. Звістка ця виявилась неправдивою, бо хоча п. Калитяка придержали і відвели на поліцію, підозріваючи його в незаконних махінаціях, то по вияснениі справи відпустили його зараз-же на волю, бо з вуглявою спекуляцією він нічого спільного не мае.

— **Темна хроніка.** У Львові застрілився купець з Дрогобича, Клінгофер, в „Англійськім" готелі. — Агент текстильної львівської фабрики Леон Фрех з Дубна заінкасував 26.000 зол. і втік із ними у світ. — Арештували якогось Ізака Шварца, що пробував „перепхати на шварц" при дентистичних іспитах кандидатів, від яких брав по 100 дол. за те, що забравши гроші спокійно ждав на вислід іспитів.

— **Композиторський вечір у Тернополі.** Пишуть нам: Заходом тов. „Тернопільський Боян" влаштовується в суботу 9. березня н. р. Композиторський Вечір Василя Безкоровайного з нагоди 20-ліття його композиторської творчости. Привіти для ювилята з цієї нагоди просимо слати на адресу: „Тернопільський Боян", Тернопіль, вул. Міцкевича 3.

— **Особисті вісти.** Дипльомований абсольвент Вищої Школи Світової Торговлі у Відні, Володимир Теофіль Несторович, Катовиці, осягнув диплом комерц. інжиніра в „Institut Supérieur Technique & Colonial" у Лієжі (Бельгія) на основі дісертації „Значіння доступу до моря для екон. життя Польщі".

— **Відгомін виправи „Італії".** Радянський проф. Самойлович, провідник рятункової акції „Красcіна", що зупинився в Берні, заявив журналістам, що на його думку щодо смерти Амундсена нема найменшого сумніву і що нема ніяких надій віднайти інших загинених членів виправи Нобіле. Щойно в літі можна почати розшуки за їхніми тілами на північний захід від землі Франца Йосифа при помочі двох легких літаків, моторової лодки і собак.

— **Ріжні вістки.** 20-го ц. м. вернулись у Берліні такі морози, що міська рада рішила зачинити на тиждень усі школи. 3000 домів лишились без води, бо водопроводи замерзли. — Англійський уряд рішив очистити Льондон від усіх небажаних чужинців; у першу чергу вишлють силоміць усіх, що приложили руку до домів розпусти та нічних потайних клюбів. — У китайських провінціях Шансі та Шенсі поширюється чума спричинена голодом; за останні дні вмерло 240 осіб. — У нім. містечку Найкельнер лікарі ствердили, що малолітні дівчата мають полові недуги; ведеться урядове слідство. — На німецькому морі вигинула наслідком морозів велика сила риб. — У Бреславі відкрили тайне бюро, що посередничило у „виробленні" почесних титулів. — У м. Сендерабад провінції Калькута впала на поле з неба ціла хмара каміння; досліджує їх геольогічний музей. — В Італії засудили бандита Даттесті на 20 літ за грабіж і намагання знасилування голяндської туристки Янсен, доньки письменника.

— **Замужня учениця.** Цими днями трапилась у Відні дрібна подія, що дала привід пресі до принціпіяльних статейок. Одна 17-літня гімназистка вийшла замуж за згодою своїх родичів, а ці прохали дирекцію гімназії дозволити їй ходити далі до школи. Конференція всього вчительського збору прийшла до висновку, що нема перепон, чому молода замужня жінка, яка веде себе ✱уже прилично, не моглаб ходити до школи. Законодавство не робить ріжниць між дівчатами і замужніми ученицями. Вчителі пішли навіть далі у своїм розумінні життєвих справ і дали панні Мімі Н. шлюбну „відпустку", якої вона прохала. За той час рішення гімназії має затвердити міністерство освіти. Дотичний референт буде напевне чіхатись, прочитуючи документи такої справи: наслідком подружа учениця стає повнолітньою і виходить зпід батьківської опіки. Тимсамим родичі не потрібують потверджувати її нот і свідоцтв і давати посвідок про її неприсутність у школі. Цього не має права робити і її муж. Коли вона напр. погано вчиться або зле поводиться, найменшою карою за це є тоді викинути її зі школи. Хіба, що вона згодиться брати замісць від родичів у „шкіру" від... мужа.

— **Справлення помилок.** У вчорашньому числі „Діла", в замітці „З діяльности наших „русских", село **Тужилів**, у якому перенесено молочарську кооперативу під контролю „Русского Рев. Союзу", перекручено на „Торжилів". — У посмертній згадці про бл. п. о. Дамяна Гуру назвище арт. маляря **Ю. Магалевського** перекручено на Могилевського.

Дописи.

ЧОРТКІВ. *(В справі будови ґімназії Р. Шк.).* Від кількох років громадянство Чорткова живо інтересується будовою ґімназії Р. Шк. Ґімназія іствує від 1911 р., має 6 кляс, а не може розвинутись в повну наслідком недостачі приміщення. До цього й чужий дотеперішний будинок при гамірній, порошистій вулиці мало надається на школу. З огляду на це місцеві громадяни присвячують чимало енерґії та заходів справі будови ґімназії. Комітет будови як секція Кружка Р. Шк., від липня 25 року переводить систематичні збірки в місті, розсилає збіркові листи по селах. В минулім році розіслав 16.000 чеків при помочі преси, недавно постарався про 20 сотикові наголки для поширення їх між народом. 12. лютого відбулися сходини місцевого громадянства, на яких подано звіт з діяльности Комітету. Що праця Комітету не була марна, хай свідчать отсі дати. Комітет зібрав від 29. червня 1925 р. до 30. січня 1929 р. т. є за три і пів року 3.145 дол. (з того 340 дол. з Америки), т. є місячно збирав пересічно 76 дол. Громадянство Чорткова добровільно оподаткувалося і складає місячні датки, селянство з повіту складає дрібні жертви на листи і розкуповує 20 сотикові наголки на будову. За зібрані гроші куплено в найкращій і найздоровішій частині міста площу під будову 3.612 $м^2$ за ціну 1831 дол. (з цеї суми Кружок дав 191 дол. з продажі поля в Калинівщині, решту т. є 1.640 1640 дол. заплатив Комітет зі зібраних грошей). В касі Комітету є брутто 800 дол., які переховується на будову та за які з весною почнеться звозити будівельний матеріял. Інжинір-архитект Роман Грицай зладив плян ґімназії; кошторис будови виносить 18.000 дол. Будинок має бути одноповерховий, 40 м. фронту і відповідає всім вимогам модерної школи. Кружок Р. Шк. в Чорткові має дві площі на продаж і за гроші з продажі думає вести будову. Зрештою невдовзі Кружок скликує нараду відпоручників освітніх орґанізацій Чортківщини та сусідних повітів, щоби обдумати ширшу одностайну та орґанічну акцію будови. Ця справа повинна заінтересувати й суміжні повіти, які з ґімназії досі користали і певно в майбутности будуть користати.

З театру.

Кооператива Український Театр під дир. Й. Стадника: „Задушний день", песа на 3. дії Г. Гаерманса, в перекладі Й. Стадника.

Дві паралельні траґедії: молодої матері та молодого священика. Молода матір має сміливість уродити дитину не взявши з її батьком шлюбу; молодий священик має сміливість саме тоді приняти самотну до себе на час недуги, найшовши її охлялою перед порогом своєї хати. Цих двох траґедій не було би, якби молоді „герої" не жили в малій приморській оселі, де панує мораль „побілених гробів" і де є ще другий священик, приятель першого, який стає його першим ворогом, тому, що він розуміє любов ближнього на підставі св. Письма зовсім інакше. Священик обороннець знеславленої в селі матері пробує її надаремне навернути на свій широко-християнський шлях, так само як його-же надаремне силкується навернути другий фанатичний священик на шлях суворої догми і „церковної букви".

Ця двацять-кількалітня песа не втратить своєї „актуальности", як довго не щезли села та містечка, де мешканці поводитимуться супроти молодого священика, в такій ситуації, зовсім так само.

Вона не втратила би на своїй силі, якби діяльоги на теми релігійного і людського обовязку були в ній звязкіші. Треба добре ввійти в психольоґію духовних зачитаних у св. Письмі, щоби ця наскрізь життєва драма. добре

зньльована, не видалась трохи неприродною, занадто діялектичною. Її закінчення непотрібно ослаблене епізодом повороту молодого моряка і без завершуючого сильного акорду.

Головну, невдячну ролю мала в ній п-ні О. Кривицька. Треба мати в собі стільки безпосереднього, широго захоплення життям, що має ця артистка, щоби можна його з такою силою передати на сцені, а свій настрій передати іншим. Та чи багато було на салі таких, що розуміли, скільки нервів коштує тава гра, не тільки на сцені? П. М. Бенцаль гідно дотримував п-ні Кривицькій товариства. Третім між ними був п. Неделко зразковий суворий священик у тоні та вигляді. Не було погано обсаджених роль; п. Рубчак, п-ні Посацька, п-ні Н. Цісикова, п-ні М. Долинська, В. Королик, С. Крижановський і Я. Ярема створили типи достроєні до цілости песи. Поставлена вона артистом Соколовським інтеліґентно та дбайливо і зваживши умовини нашої сцени, не можна ставити до вистави більших претенсій. Переклад дир. Стадника чистий, літературний. Якби лише артисти мали більше часу на вивчення роль! (Крім п. Кривицької ніхто не знав своєї ролі як слід).

На закінчення хіба один запит: чому дирекція нашого театру вибрала таку похмуру, таку „серцекольну" песу? **М. Р.**

„Княжна долярів", оперетка в 3 актах Л. Фалля.

Відновлена в цілком новій обсаді в Міському Театрі „Княжа долярів" популярного віденського оперетокового музика Льва Фалля пройшла, як і можна було надіятися, з повним успіхом при виповненій до останнього місця салі. Це найкращий показчик, за чим гонить нинішня публика і що її притягає до театру. Не поважна драма поважного автора чи клясична траґедія хочби найґеніяльнішого поета, а пуста, плитка, банальна оперетка, остаточно й весела, дотепна комедія чи ревія, особливо коли вона „в американському стилі". Такий смак теперішньої театральної публики — і з тим мусить рахуватися кожне театральне підприємство.

Виставлено „Княжну долярів" доволі дбайливо, хоч не так вистявно, як інші оперетки в цьому сезоні. Про успіх її рішає легка, мельодійна музика, добра гра головних дієвих осіб і богаті балетові вставки. Якби не те, то оперетка не робилаб найменшого враження: дотепів у ній, як кіт наплакав, а про зміст краще не говорити.

З виконавців вибилася на перше місце Я. Кульчицька, що дала прегарну креацію доньки президента вуглевого тресту. Голосово вона безперечно найкраща сила в цілій опертковій дружині. З інших жінок слід назвати Камінську, Полєську й архикомічну Льорчинську. З мужчин грав під смак публики Ковальський, що збирав рясні оплески, хоч голосово він не дописує. Партнер Кульчицької — Кулиґовський, як завсіди поправний у грі і добрий голосово. З інших виконавців заслугує на увагу ще Совінський. **І. Н.**

За поширення „Українського Городу" у Львові.

Апель до дальшої жертвенности.

Добровільні одноразові жертви в двох останніх роках на закупно „Українського Городу" у Львові, себто цілої великої реальности при стрийському шляху, яка межує з міським парком, принесли до кінця 1928 р. около 2·700 долярів. Жертви ці зложили переважно члени львівського громадянства, хоч потреба такої реальности не лише на грище для руханкових-спортових товариств, для молоді шкільної чи позашкільної, а також на національний парк у великому місті — це не льокальна потреба, а загальна краєва справа.

По думці не лише цілого сокільства, а й громадянства цілого краю, взявся „Сокіл-Батько" до тяжкої праці зібрати при помочі таких жертв фонд закупна тої реальности, яка по загальному переконанню конче нам усім потрібна. За два роки тої обновленої збірки прийшла на викупно тої землі ледви одна третина потрібної суми, а бракує більше як двічі стільки (ок. 6.000 долярів). Слід зазначити, що справу викупна землі мусимо покінчити найпізніше в цім році (до півроку), бо власники землі довше ждати не хочуть. Дехто навіть погрожує, що деякі невикуплені на час паї з тої великої реальности, де тимчасом „Сокіл-Батько" тримає (як співвласник) запарканене грище, можуть перейти в чужі руки, як будемо з викупном довше гаїтися. А тоді для нас не буде вже місця у Львові. Отже останній час, справді крайня пора, щоби врятувати найкращу, для цілої нації необхідно потрібну землю!

Аж лячно подумати — а було би й соромно для всіх нас, якби та земля вихопилася з українських рук — вона якби вимріяна для нашої культурної праці у великому місті. Бо й деж тоді буде гартувати своє здоровля, сили і мязи наше молоде покоління, де відбувалисяб великі, краєві здвиги, змагові виступи, чи навіть українські господарські або промислові вистави?

Усе залежне тільки від того, чи українці — денебудь вони живуть — здобудуться на викупно „Українського Городу" (парку), себто на сплату ціни купна, і чи всі зрозуміють велику вагу та значіння започаткованого ще в 1911 році, а через воєнні події досі непокінченого купна тої преважної української станиці у Львові. До цього зрозуміння, до жертвенности на згадану ціль взиваємо весь наш загал!

Зі спортового життя.

(Загальні Збори спорт. Т-ва „Україна".)

Звичайні Загальні Збори спорт. Т-ва „Україна" відбулися в неділю 24. ц. м. серед небувалого в нас заінтересовання членів і громадянства, при битком набитій салі Союзу Українських Купців. Зборами проводив дир. Яр. Колтунюк. Річеві, совісно опрацьовані звідомлення поодиноких членів Виділу витали учасники Зборів довго невгаваючими оплесками, чим дали свій вислів одобрення і признання уступаючому Виділови за його корисну і повну самопожертви працю для добра Т-ва і українського спорту. Після однодушного уділення абсолюторії уступаючому Виділови, приступлено до вибору нового, який вибрано через акламацію в слідуючім складі: Голова дир. Мих. Лазорко, заст. гол. Е. Чучман, секретар Богдан Рак, скарбник проф. Антін Коваднсько, господар Омелян Верхола, члени Виділу: Теодор Мартинець, Орест Радловський, Іван Грешак, Ревіз. комісія: дир. Яр. Колтунюк, Олекс. Онисько, Юліян Цісик.

По переведенні деяких змін в статуті і вислуханні звідомлення п. Е. Чучмана про невідрадний, просто катастрофічний стан нашого спортового життя, а зокрема ділянки копаного мяча в краю, Збори висловили однодушно побажання до нового Виділу, щоби Він в міру своїх сил допоміг орґанізаційно занепавшим товариствам і побудив їх до нового життя та праці над розвитком українського спорту.

Учасник.

Подяка.

Прибиті важким горем, яке навістило нас по причині втрати нашого Невіджалованого Батька о. Михайла Барички пароха Щирця, складаємо щиру подяку на тім місци всім тим, котрі в часі важкої недуги відвиджували Покійного, несли Йому слова розради, а відтак віддали послідню послугу і висказували нам устно і письменно свої спочування. В першу чергу дякуємо Впр. оо., що мимо сильного морозу поспішили на похорон. А то: Впр. о. А. Базюкови, мітратови зі Львова за провід в похоронах і соборну службу Божу, о. В. Стернюкови, щирецькому деканови, та кондекавальним оо. Д. Романовському, П. Кордубі, Н. Стрільбицькому, М. Крутякови, М. Коверкови, І. Березюкови, Е. Возьнякови, Ст. Мандзикови деканови, В Федусевичеви з Миколаєва, лат. священикам Г. Заваді зі Семенівки і Кристинякови зі Щирця. З окрема дякуємо оо. І. Михайлов за поміч в першій хвилі, М. Сеневи за щиру прощальну проповідь при винесенню тлінних останків з дому, А. Сабатови за чутливу проповідь в церкві, а п. д-р Савчакови за прощальне нагробне слово від всіх українських установ. Оркестрі тов. „Луг" хоровій дівчат і перковних півців за гарний спів в часі похорону. Вп. пп. Сехови і Мокрому за провід „Лугами" і вдержання порядку в часі похоронного походу. — За прегарні вінці: тов. „Луг" в Острові, Ланах, Пісках, братствам церковним зі Щирця і Пісків, дівчатам з Острова, Ланів Пісків, тов. кооп. в Пісках, чит. Просьвіти в Ланах, Філії Просьвіти в Щирці, Королюк-Волинським і тов. У. П. Т. в Щирці за терневий вінець. — П. п. Кушніреви, Вібдому, Мокрому і всім парохіянам, що прибули і служили поміччю і радою в тій тяжкій хвилі. П. бурмістрови д-р Флейшерови за прибрання міста в жалобу. Всім місцевим і позамісцевим, що прибули громадно на той сумний обряд. ВП. п. д-р Е. Тресневському за старанну опіку в часі важкої довготревалої недуги. — Ми не в силі віддячитись, нехай Бог Вам за се нагородить. 1520 1—1

Щирець, в лютім 1929 р.

Марія жена, Ольга, Ірена і Василь діти, о. Ст. Сеницин зять і вся родина.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.